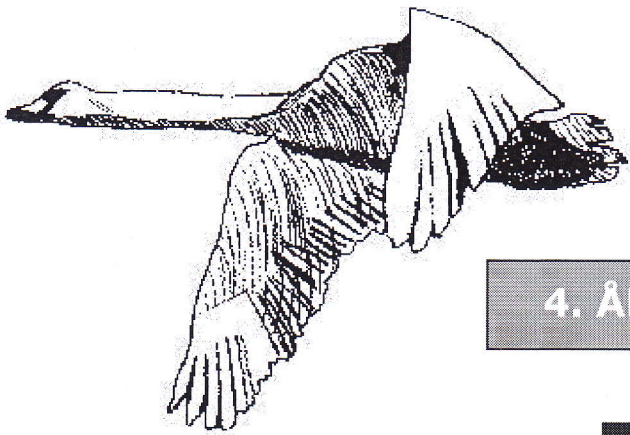

KOLINDSUND AVIS

4. ÅRGANG NR. 2 - DECEMBER 2006

Læs inde i bladet:

• Kolindsund og livskvalitet s. 2-3

• Sø eller sump? s. 4-5

• Gæstepennen: Vilfred Friborg Hansen s. 7

www.kolindsund.dk

Meld dig ind!

Kolindsunds Venner er efterhånden en prøvet forening. Vi har et støt stigende medlemstal og har nu rundet 70 medlemmer. Efter 7 års arbejde, synes vi, vi er kommet langt. Vi har ændret spørgsmålet om Kolindsund som sø fra at være noget, man spøjte med - til et reelt diskussionsemne i den politiske debat. Når vi deler denne avis ud eller snakker med folk, så oplever vi en positiv stemning og når vi spørger de fleste politikere, så er sagen klar: Ja til Kolindsund!

Men vi har brug for mere vægt. Hvis du er enig i vores formål - nemlig at genskabe Jyllands største sø. Og vil være medlem af en tværpolitisk forening med store visioner. Så synes vi, at du skulle udfylde indmeldelsesblanketten på side 7. De 100 kr. om året kommer ind igen i natur - når søen kommer!

Vand i Kolindsund igen - det er livskvalitet!

Af Thøger Pauli, kasserer

Djursland har endnu en stor perle liggende. Lidt gemt væk, men klar til at blive taget frem i lyset. Det er Kolindsund. For tiden forsøges den tørlagt ved afpumpning af vand til diverse kanaler, der ledes ud i Kattegat ved Grenå, men sådan har det ikke altid været.

Det hele startede midt i 1800-tallet, hvor man havde travlt med at inddrage jord til landbrug. Alt kunne bruges, så der blev inddraget vådområder, hede og sågar søer. Således gik man også i 1872 i gang med at afvande Kolindsund, da der her var over 20 km² til dyrkning. Dette foregik med håndkraft, skovl og trillebør, og det lykkedes med hjælp fra pumpestationer at få tørlagt hele sundet i 1874.

Siden da er tingene ændret. Nu har vi ikke så stort brug for landbrugsafgrøderne mere. Livsstilen er ændret. Vi har fået mere tid til fritid, og der er større behov for rekreation med øget livskvalitet i et ellers stresset samfund. Det er derfor nærliggende at se på, om det er realistisk at gendanne Kolindsund som Jyllands største sø med hvad dertil følger

For mig er det ikke kun livskvalitet at arbejde i foreningen og se, at flere og flere slutter sig til og melder sig ind. Det er også en fornøjelse at stå og personlig omdele vores halvårsavis Kolindsund Avis. Jeg oplever her masser af venlige bemærkninger og glade smil, når jeg med ordene "Vi skal have vand i Kolindsund" rækker en avis ud. Langt de fleste tager imod denne. De fleste kommer også med en positiv bemærkning om, at dette er de enige i, eller at det kommer da nok af sig selv. Nogle går videre uden at reagere. Enkelte kommer med en sur bemærkning om, at det skal vi fandme ikke, eller at der så kommer myg, og at det kommer til at lugte.

Det med myg og lugte kan blankt afvises. Rygterne går om, at Kolindsund i gamle dage stank helt forfærdeligt, men der er også meldinger om, at Kolindsund netop var kendt for sit gode fiskevand. Myggene trives bedst og klægges i små pytter og sumpe, så en dyb sø som Kolindsund vil ikke være udklækningssted for myg. Det viser erfaringerne jo også fra andre søer, som er blevet gendannet. Hverken lugt eller myg.

Derimod vil der komme fugle. Masser af fugle. Selvfølgelig er der fugle i dag på Kolindsunds dyrkede marker, men landbrug betragtes som monokultur. Det reducerer antallet af fuglearter. Som erfaringerne viser fra andre steder. Enkelte arter vil selvfølgelig forsvinde som direkte ynglende i området, når det bliver dækket med vand, men masser af nye arter vil trække til. Det siger biologerne (se Kolindsund Avis 1. årg. nr. 2). Erfaringerne andre steder fra viser, at enkelte arter vil forsvinde direkte fra området og mange nye vil komme til.

Sundbønderne er selvfølgelig skeptiske – det er jo deres jorder og livsgrundlag. Men ser vi på Djurslands fremtid, vil 15 bønders egeninteresser blokere for mange tusinders livskvalitet og rekreativitet. I perioder har det været svært at få vandet hurtigt nok væk fra sundet, så jorden kan dyrkes. Derfor er det nødvendigt for sundbønderne og pumpelaugene at rense op i kanalerne. Der er således helt klare regler for, hvordan og hvor meget der må graves op i kanalerne, for at øge strømmen i disse. For et par år siden tog sundbønderne for godt fat, og de blev dømt til at tilbagelevere 800 tons opgravet materiale til kanalerne. Det, mente de, var en molbohistorie, og de ankede afgørelsen. Og tabte. Nu ved vi jo alle, at hvis man tager noget, som ikke er ens eget, så skal man levere tilbage og sige undskyld. Det første er gjort.

Hvad siger lokalpolitikere så? Vi stillede 5 spørgsmål til alle de politiske partier op til kommunalvalget i 2005 om Kolindsunds fremtid, og hvordan det kunne finansieres (se Kolindsund Avis 2. årg. nr. 2). Alle partierne (på nær Venstre) troede på, at det ville ske indenfor 10-40 år, mens der var delte meninger om, hvordan det skulle tages i brug og hvem, der skulle finansiere. For det vil koste mange penge. Der skal købes masser af jord og enkelte gårde skal nedlægges. Der skal anlægges havne, bro og stisystem. Men det hele er ikke udgifter. Det, en sådan sø vil komme til at betyde for hele Djurslands fremtid, kan ikke gøres op i penge. Det vil skabe arbejdspladser, livskvalitet, rekreativ adfærd, og det vil trække turister til i helt uhørt omfang. Dette kan der ikke sættes kroner på.

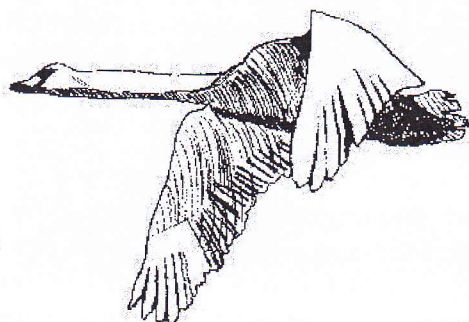
Hvordan kommer vi nu videre? Interessen er stor, men hvad betyder det? Hvad vil det koste og hvad medfører det. Positivt og negativt. Det har Kolindsunds Venner i mange år godt ville lave en stor konference om. Men det er dyrt, og vi har ikke kunnet få fondsmidler. Det fik derimod de 3 omkransende kommuner. Til undersøgelse af mulighederne for at gendanne Kolindsund. Glæden var stor, indtil kommunerne fik kolde fødder og ændrede konceptet. Måske efter pres. Nu skulle der pludselig undersøges noget med Kolindsunds fremtid og oprettelse af smålandsbyer i stedet for.

Men sagen er ikke slut her. Vi kæmper videre, for det er alt for god en sag at lade ligge.

JEG HAVDE EN DRØM I NAT..

*Af Thøger Pauli,
kasserer i Kolindsunds Venner*

Jeg drømmer tit om natten. Nogen gange er det rare drømme, som her forleden nat, hvor jeg drømte om Kolindsund. Jeg drømte, at Kolindsund var gendannet som Jyllands største sø. Her var ingen myg, men derimod masser af fugle- og menneskeliv. Luften gik frisk over Kolindsunds vande. Børnene badede fra bredden i det klare vand, der hvor det ikke var fredet. Fra fugletårnene langs bredden kunne man observere mange fuglearter. Man kunne få et nyt kryds på artslisten, hvis man var tidligt oppe. Nogle sejlede i små joller eller roede. En lille færge transporterede cykler og personer fra nord til syd. De elskende og andre vandrede eller løb på stien rundt om hele søen fra Grenå til Kolind. Nogle fortsatte ad stierne langs det nyoprettede vådområde fra Kolind til Pindstrup eller tog turen i en robåd. Ved husene langs bredden af sundet sad beboerne på første parket og nød solens blink i vandet. På bænkene ved lystbådehavnen i Kolind sad sundbønderne og snakkede om gamle dage med gutterne fra Kolindsunds Venner over en øl. De grinede sammen. Det var sundbønderne, der gav. Så vågnede jeg op til en ny og dejlig dag.

Kolindsund – Sø eller sump?

Foto Thomas Sass Pedersen.

Sangsvanen har længe været været Kolindsunds Varemærke og vil vedblive med at være det.

Af Jesper Nielsen

Formand for Kolindsunds Venner

Kolindsunds Venner hjælper ofte studerende, der har kastet sig over emnet Kolindsund. Det være sig lige fra 7. klasses elever, der skal have et interview til seriøse universitetsstuderende, der har valgt en problemstilling vedr. Kolindsunds reetablering som afsluttende hovedopgave. Det var en sådan studerende, Rasmus Bang Poulsen, der tog kontakt med undertegnede i slutningen af april 2006.

Rasmus Bang Poulsen ønskede at undersøge, hvorvidt Kolindsund, en gang gendannet, ville kunne opfylde EU's vandrammedirektiv. Og dernæst hvor lang tid, der vil gå, før Kolindsund vil være i økologisk balance efter en reetablering af søen.

Det forholder sig sådan, at alle planter inklusive alger har behov for mineralske næringsstoffer og sollys for at kunne gro. Med sollyset spalter de CO₂ fra luften til kul som bruges og ilt, der frigives, mens mineralerne i jorden bruges til at danne de aminosyrer, der indgår som byggesten i nye planteceller, så planten kan vokse. Fjerner man bare et af disse næringsstoffer eller lyset, vil

planter ikke kunne gro. Mange af disse næringsstoffer skal kun bruges i meget små mængder, og vil i enhver sø forefindes i rigelige mængder.

Der er to store byggesten, som skal bruges i rå mængder. Den største er Nitrat eller kvælstof.

Man taler meget om Nitrat i forbindelse med iltsvind i Danmarks indre farvande. Det skyldes, at det andet næststørste næringsstof fosfat er naturligt tilstede i store mængder i saltvand.

I ferskvandssøer forholder det sig modsat. Her forefindes det næsten altid kvælstof i rå mængder og kun lidt fosfat. Så vil man styre plantevæksten og hermed algerne i en sø, skal vi passe på med at forurene for meget med fosfat. I en ferskvandssø nedbrydes kvælstoffet faktisk til luftformigt kvælstof, og en sø er i høj grad med til at begrænse kvælstofudslippet til havet, hvor det gør skade.

EU's vandrammedirektiv er meget strengt

EU's vandrammedirektiv har indført en række kvalitetsindikatorer, som skal være opfyldt for at en sø opfylder vandrammedirektivet. Disse indikatorer er følgende: Fosfat, Klorofyl, sigtddybde, kvælstof, fiskemængde og forholdet mellem zooplankton

Kvalitetsindikatorer Vandrammedirektivet	Høj økologisk Tilstand	God økologisk tilstand	Moderat økologisk tilstand	Ringe økologisk tilstand	Dårlig økologisk tilstand	Økologisk tilstand i Kolindsund
Fosfor (µg/l)	<25	<50	<100	<200	>200	47,20
Klorofyl (µg/l)	<6,0	<13	<22	<56	<90	9,94
Sigt dybde (m)	<2,1	>1,7	>1,0	>0,87	>0,69	2,90
Kvælstof (mg/l)	<1,0	<1,0	<1,4	<2,0	<2,9	2,87
Fisk CPUE (kg/net)	<2,7	<4,7	>4,7	<6,2	<10,3	Estimat
Zoo/fyto ratio	>0,41	>0,27	>0,19	>0,13	>0,11	Estimat

*Oversigt over Kolindsunds indplacering i EU's vandrammedirektivs vandkvalitetskrav, når begrænsede miljøtiltag er foretaget.
(Fra rapporten Genetablering af Kolindsund sø og EU's vandrammedirektiv, Rasmus Bang Poulsen 2006).*

(Daphnier) og fytoplankton (alger)

Samtidigt overvejer man et meget omdiskuteret "One Out – All Out" princip, der kræver at søerne skal overholde alle direktivets krav. Det har mødt megen kritik, da et meget stort flertal af både eksisterende søer og mulige reetablerede søområder ikke på nogen måde vil kunne opfylde samtlige krav, men oftest have en enkelt parameter faldende udenfor. Ikke usandsynligt ændres dette princip derfor.

Masser af kvælstof i vandet

Dette gælder også for Kolindsund. De sandede jorder på Djursland i kombination med intensivt landbrug betyder at 3 gange så meget kvælstof udvaskes til åerne, der løber i Kolindsund som til Gudenåsystemet. Kravene fra EU's vandrammedirektiv er så stramme, at nitratforureningen skulle reduceres med 70 %. Et tal, der ikke vil være realistisk. Og det vil være unødvendigt!

Vi har nemlig kontrol med fosfattetilførelsen!

I 1999 målte Aarhus Amt fosfatmængden i samtlige åer i Grenåsystemet og fandt indholdet af fosfat på 66 µg/l. (Mikrogram pr liter vand). For at kunne opnå tilstanden "God økologisk tilstand", den næsthøjeste tilstand i EU's vandrammedirektiv skal indholdet være mindre end eller lig med 50 µg/l.

Siden 1999 har vi fjernet 85 % af al fosfat tilført fra rensningsanlæg i systemet ved at sende det meste af vort spildevand til Fornæs rensningsanlæg ved Grenaa. I de kommende 10 år skal alle fritliggende ejendomme rense deres spildevand, og de små rensningsanlæg ved småbyerne er enten forbedrede eller afløst af en pipeline til større anlæg andetsteds.

Gør vi ikke andet, og bare gendanner Kolindsund uden yderligere miljøindgreb, vil Kolindsund få status af "Moderat økologisk tilstand" på linie med Skanderborg Sø og de fleste af Silkeborg søerne.

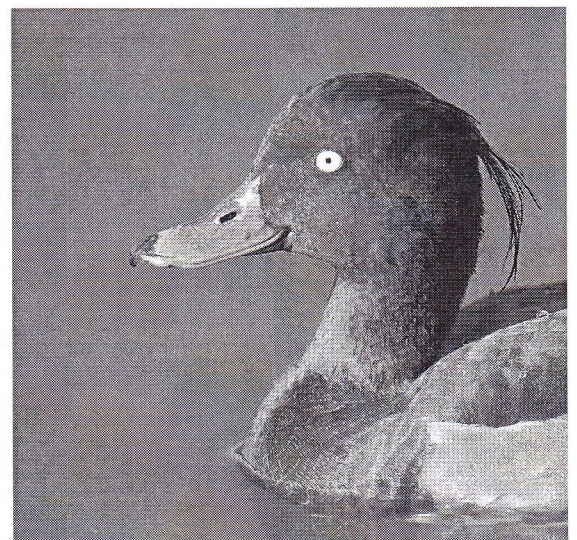
Med en moderat miljøindsats vil Kolindsund derimod få status af "God økologisk tilstand"

Bedre end Silkeborg søerne og Skanderborg sø. Det er faktisk den bedste tilstandsstatus nogen næringsrig dansk sø overhovedet kan gøre sig håb om at få.

De omtalte nødvendige moderate miljøindgreb ligger allerede indbygget i den kommende vandmiljøplan III, så på det punkt ser fremtiden lys ud for Kolindsund som en ren sø.

Vi har endda en sort hest gemt i spillet! I amtets målinger af fosfat i Grenåsystemet ligger bidraget fra Kolindsunds landbrugsjorder gemt. Kolindsunds jorder er faktisk den største bidragsyder til fosfatudledningen fra Grenåen. De kraftigt afvandede meget fosfatrige jorder gennemskåret af dræn og grøfter på kryds og tværs sender store mængder jordpartikler ud gennem pumpestationerne. Forskere anslår Kolindsunds jorder til at bidrage mellem 25 og 30 %, men det kan ikke umiddelbart måles, da digerne omkring Kolindsund er så utætte og recirkulationen gennem dem er så høj, at man ikke kan lave en præcis måling. Dette fosfatbidrag for Kolindsunds Jorder vil naturligvis forsvinde ved en reetablering af søen, så det er slet ikke utænkeligt, at Kolindsund selv uden yderligere miljøindsats vil kunne indplaceres på statusen "God økologisk tilstand"

Noget andet er tiden fra, at vi åbner slusene og fylder Kolindsund med vand frem til at søen opnår ligevægt. Hælder vi bare vand i og lader søen passe sig selv, kan der i værste fald gå helt op til 28 år førend ligevægt opnås. Gør vi derimod en indsats, hjælper undervandvegetation lidt på vej og udpiner jorderne før reetableringen, vil ligevægt opnås i løbet af bare et årti. Så lad os komme i gang. Vi har alle chancer for at skabe Danmarks "Sø-mekka" nr. 1 her på Djursland.

Foto : Thomas Sass Pedersen, Troldanden vil i det kommende Kolindsund være den dominerende art med 1000'er af fugle

Vi støtter også naturen!

Niels Peter Rasmussen
Statsaut. ejendomsmægler MDE
Søndergade 8 • 8560 Kolind
Tlf: 86392888
Mail: post@kolind.estate-maeglerne.dk

 HabitatVision

Konsulenter indenfor naturområdet

Erik Aude
Chefkonsulent, Ph.d.

HabitatVision Vest
Askedalsvej 3
8410 Rønde
Denmark

Mobil +45 2871 5739
Tlf. +45 8637 0227
eau@habitatvision.dk

www.habitatvision.dk

Zoneterapi & massage
v/ Thøger Pauli www.123zone.dk

Tlf. 8637 9585
Mobil 2633 4407

Registreret
Alternativ Behandler

RÅD & DÅD
BYGGECENTER

RYOMGÅRD

TØMMERHANDEL & BYGGECENTER A/S
Vestergade 108 • 8550 Ryomgård • Tlf. 87 74 12 34

**Keiser
Sko**

Bredgade • 8560 Kolind
Tlf: 86 39 11 12

Kolind Tømmerhandel
Bredgade 2
8560 Kolind
Telefon: 86 39 10 33

Slotsgade 1 • 8550 Ryomgaard • tlf. 86394090

Carletti

Bredgade 17 • 8560 Kolind
Tlf: 86 39 10 68

SKO dilleren

Ryomgård • Tlf: 86 39 14 00

SUPER SPAR

KOLIND

Kolind Bageri

Bredgade 18
Kolind

86 39 10 24
Telefax 86 39 28 01

GÆSTEPENNEN

Nu eller senere..

Af Vilfred Friborg Hansen

Borgmester i den kommende Syddjurs kommune

Kolindsund er og bliver fascinerende, fordi det taler til fantasien – både om, hvad der har været, og hvad der kunne blive! Debatten om marginaljorder og overskudsproduktion kan ikke undgå at vække den tanke, at Kolindsund burde blive sø igen. Og det er almindelig viden, at efterhånden som jorden sætter sig og grundvandstanden stiger, så er det hele tiden nødvendigt at pumpe mere og/eller grave kanalerne dybere. På et tidspunkt vil landbrugsproduktionen ikke kunne bære de øgede udgifter til pumpning og kanalgravning. Med andre ord, enten vi vil det eller ej, så kommer den dag, hvor Kolindsund bliver sø igen. Naturen "snyder" man ikke: et "naturstridigt" projekt som Kolindsund kan man kun have til låns.

Spørgsmålet er altså ikke, om Kolindsund skal blive sø igen – spørgsmålet er, hvornår det skal ske. Skal vi fremskynde processen – eller vente, til det kommer af sig selv?

Samfundsøkonomisk vejer argumenterne omkring marginaljord og overskudsproduktion tungt. Men nye argumenter for at gøre Kolindsund til sø trænger sig mere

og mere på – jeg tænker på udviklingen i retning af, at Djursland bliver Århus's "Nordsjælland", tendensen med bosætning tæt på naturskønne områder – ikke mindst udsigt over vand! - og den øgede turisme peger klart i den retning.

Kolindsund burde have været koblet på nationalparkprojektet i Syddjurs, for vådområdet fra søerne i den forhåbentlig kommende nationalpark (Stubbe Sø, Langesø, Lillesø, Øjesø og den udtørrede Korup sø og Ellev Enge) står i naturlig og direkte forbindelse med Kolindsund – hele det sammenhængende landskab er dannet af det smeltevand, der i istiden fossede ud foran den østjyske israndslinje. Et bærende princip i nationalparken vil blive, at indgreb i privat ejendom kun sker ved frivillige aftaler og mod kompensation. Sådan bør det også være i et Kolindsund-projekt, dog med den begrænsning, at en enkelt lodsejer eller to ikke skal kunne bremse et projekt, der ellers er enighed om.

Nu kom Kolindsund ikke med i nationalparken, men det betyder jo ikke, at man ikke kan tænke et projekt for at genskabe søen sammen med nationalparken. De to projekter vil givetvis kunne inspirere og gavne hinanden.

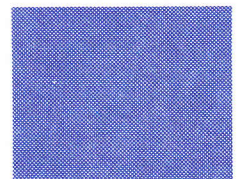

Kolindsunds venner

Thorsagervej 40

Skarresø Mark

8410 Rønne

"Fra vor egen verden"

ATTER ET AFSLAG

af Thøger Pauli, kasserer

Kolindsunds Venner arbejder på at afholde en storstilet konference spækket med eksperter, som skal belyse konsekvenserne af en gendannelse af Kolindsund. Der skal arbejdes i temagrupper omkring økonomi, turisme, fugle, økologi, bosætning m.m. og konferencen skal udmunde i en rapport, som kan bruges i det videre arbejde og slå fast med syvtommer søm, hvad der er fup og fakta i sagen om Kolindsund. Men vi støder konstant ind i problemer, idet en sådan konference koster kroner. Masser af kroner.

Vi har udarbejdet et budget på ca. 110.000 hvoraf vi har fået lovning på de 30.000 kr af Friluftsrådet. Resten har vi søgt om gennem forskellige fonde, men her har vi fået flere afslag. Sidst fra Djurslands Udviklings Råd (DUR) med begrundelsen: "Ansøgningen blev ikke imødekommet fordi DUR har til formål at fremme

Djurslands erhvervsinteresser. Der er væsentlige interessekonflikter mellem de erhvervsmæssige synspunkter hos lodsejerne og landbrugerne i området og Kolindsunds Venners interesser. Desuden vurderes det, at Kolindsunds Venners synspunkter allerede er områdets politikere bekendte."

Vi står ret uforstående overfor denne begrundelse. Vores påstand er - og det ville vi netop gerne belyse gennem en konference - at det netop ville fremme Djurslands erhvervsinteresser i form af øget turisme, bosætning i området og antallet af arbejdspladser blandt håndværkere og handlende m.fl. Selvfølgelig er der modsætning mellem Kolindsunds Venners og lodsejernes ønsker for Kolindsunds fremtid, men vi mener man skal se meget bredere og se på, hvad det vil betyde for Djurslands fremtid. Dette kunne en konference netop belyse. I begrundelsen står endvidere, at KV's synspunkter er områdets politikere bekendte. Jo men det er jo ikke vores synspunkter der skal være et resultat af en sådant konference men ekspoterernes vurdering. Den må vi så igen vente på.

**LÆS I NÆSTE NUMMER:
Rapport fra en fugletur i Kolindsund og Egå engsø. Hvor tror du, der er flest fugle?**

Ja, jeg er tilhænger af gendannelse af Kolindsund som sø, og vil gerne være medlem af foreningen "Kolindsunds Venner"

Det koster 100 kr. om året. Beløbet kan indsættes på giro 16825867 (husk navn og adresse) eller du kan indsende denne talon til foreningen.

NAVN: _____

ADRESSE: _____

POSTNUMMER/BY: _____

E-MAIL/TELEFON _____

UNDERSKRIFT OG DATO: _____

Udgives af foreningen Kolindsunds Venner

- En partipolitisk uafhængig interesseforening for gendannelse af Kolindsund.

Adresse: Thorsagervej 40, Skarresø Mark, 8410 Rønne.

Formand og ansvarshavende: Jesper Nielsen, Tlf:

8639 4318 E-mail:

jni@tdcadsl.dk

Besøg hjemmesiden:

www.kolindsund.dk